

J. M. G. Le Clézio

At skrive

At skrive må ganske givet tjene et eller andet formål. Men hvilket? Disse små sirlige tegn, som skrider frem helt af sig selv – eller næsten helt af sig selv –, som breder sig ud over det hvide papir, som skærer sig ind i de glatte flader, som aftegner tankens bevægelse. Som ciselerer. Skærer til. Karikerer. Jeg holder meget af dem, disse hærskarer af snirkler og punkter. En del af mig selv lever i dem. Selvom de ikke er fuldkomne, selvom de ikke virkelig kommunikerer noget, føler jeg, hvorledes de trækker det virkeliges kraft i min retning. Takket være dem bliver alting til fortællinger, alting styrer mod sin afslutning. Men hvornår de holder op, har jeg ingen anelse om. Hvad de fortæller er sandt, eller det er falsk; jeg er ligeglad. Det er ikke derfor, jeg lytter til dem. De fornøjer mig, og det er med fornøjelse, at jeg lader mig forføre af deres gang og dens rytme; med fornøjelse, at jeg giver afkald på ethvert håb om en dag virkelig at forstå dem.

Hvis det at skrive tjener noget formål, må det være dette: at vidne. At efterlade sine erindringer som indskrift, umærkeligt at lægge sin drueklase fra sig til gæring. Ikke at forklare, for måske er der ikke noget at forklare; men at udfolde i en parallel bevægelse. At skrive er at gøre lignelser. Den skrivendes univers bygger ikke på virkelighedens illusion, men på fiktionens virkelighed. Således skrider han frem, i strålende blindhed, gennem små stød, snyderier, løgne, eftergivenheder. Hvad han skaber, skaber han ikke for evigheden. Det skal have den glæde og den smerte, som tilkommer dødelige ting. Det skal have det ufuldkomnes styrke. Og det skal være skønt at lytte til, skønt og bevægende som en fantastisk rejse. Hvis det stiller landemærker op, er det ikke de samme som i menneskenes liv. Som en algebraisk formel fører det verden tilbage til en række figurer, der står i forbindelse med et eller andet sammenhængende system. Og det problem, som det stiller, finder altid sin løsning. Skriften er den eneste fuldkomne form af tiden. Til enhver begyndelse vil der komme en slutning. Til ethvert tegn vil der komme en betydning. En barnlig, skrøbelig, følsom komedie udspillet i og med sproget. En løsrevet verden, et afsluttet mønster. En ubønhørlig vilje, en endeløs fremmarsch af små uudgrundelige tegn, som følger sig til hinanden og mangfoldiggør sig ud over papiret. Hvad er det, som finder sted? Hvad er det, som sætter spor? Er det mig? Har jeg omsider fået verden til at underlægge sig

univers, og
til dennes
et parodisk
lerens im-
tiv fortolk-
nteressant
humor, en
, i fald det
kke; der er
stadig kan

er i teksten.

les romanes,
i kunne have
Grillet, men
killer sig fra
Grillet's film
lutning: »De

146.

s. 66.

en orden? Har jeg formået at få den til at holde sig inden for en lille firkant af hvidt stof? Har jeg standset verden ud? Nej, nej, tag ikke fejl af dette: jeg har blot fortalt, hvad menneskene fortæller.

De former som skriften antager, de genrer som den gør brug af, er ikke i sig selv særligt interessante. For mig er der kun én ting, der betyder noget: selve den handling at skrive. Genrerne er svage strukturer; de bryder let sammen. Såvel læsere som kritikere lader sig forlede af formerne: de vil ikke dømme om individer, men om værker. Værker! Findes der overhovedet værker?

Det er klart, at de litterære genrer findes; men de er uden betydning. De er kun påskud. Man skaber ikke kunst ved at ville skrive en roman. Man bliver ikke digter af at skrive »digte« uden på sin bog. Kun ved at skrive, ved at skrive for sig selv og andre, men uden andet formål end at være sig selv, når man kunsten.

For tiden aftegner der sig mere og mere en enhedsforståelse af kunsten som noget i retning af en udforskning af den menneskelige bevidsthed som sådan. Fiktionen eksperimenterer med videnskaben, og videnskaben genopdager myterne. Hvad end den formelle ikklædning måtte være, er det først og fremmest selve den erfaring at være i live, som søger sit udtryk.

Men på den anden side har spørgsmålet om »genren« også større betydning, end det ser ud til, eftersom alt for mange mennesker snobber for genrerne, på samme måde som man snobber for tøjmoden. Man erklærer højtideligt at foretrække romaner (og inden for romanen, en enkelt »genre«, f.ex. kriminalromanen), eller man hævder kun at have sans for poesi. Og et digt, der på omslaget kaldes »novelle« eller »fortælling«, nyder ikke samme gunst hos de indviede. Eller en kritiker fælder en inappellabel dom over en bog ved at fastslå, at den ikke kan betegnes som »en god roman«. Et alt for let skalleskjul, som blot anlægger en enhedsmålestok på det, som i virkeligheden skulle bedømmes individuelt. En dogmatisk og fejg holdning, som tjener til at dække over hulheden. Den afstumpede løgnagtighed i menneskenes sprog ligger ikke i, at det forsøger at skabe tvivlsomme sammenhænge, eller at det miskender den grundlæggende ensomhed. Den ligger i, at det ikke påtager sig at gå foran, at gå dybt og uden tøven ind i selve kommunikationens hjerte. Det er ikke, hvor menneskene forsøger at give sig navne, at de tager fejl, men derimod hvor de nægter at gøre det for i stedet blot at råbe op. Det er hvor de lader sig nøje med overfladiske strukturer dér, hvor man burde trænge ned til det mest tragiske, det mest sande, for at nå frem til det sønderrivende sprog, som sætter følelserne i bevægelse og måske formår at gøre natten blot til skygge.

For at nærme mig den sandhed, som er min, har jeg ikke andet end min intuitions og mit sprogs fattige redskaber. Men i en vis forstand er disse

er en lille firkant
fejl af dette: jeg

rug af, er ikke i
er betyder noget:
er; de bryder let
jerne: de vil ikke
der overhovedet

betydning. De er
man. Man bliver
at skrive, ved at
ære sig selv, når

af kunsten som
thed som sådan.
den genopdager
er det først og
ltryk.

tørre betydning,
er for generne,
er højtideligt at
re«, f.ex. krimi-

Og et digt, der
omme gunst hos
er en bog ved at
t for let skalke-
i virkeligheden
g, som tjener til
neskenes sprog
nge, eller at det
et ikke påtager
ationens hjerte.
tager fejl, men
op. Det er hvor
i burde trænge
: sønderrivende
gøre natten blot

andet end min
stand er disse

DOUCE FRANCE

redskaber også nok. Deres mangel på sikkerhed er en rigdom på tilfældighed. Jeg bør ikke tale som mig selv. Jeg bør lade de andre tale, som er i mig, som fravær, som objekter. Hvis mine redskaber ikke er rationelle, gør i det mindste de følelser, som de bibringer mig, det muligt at famle mig frem, mellem smerte og lyst, igennem min bevidstheds ukendte land. Man kan ikke på én gang være både vidende og stærk. For mit eget vedkommende vælger jeg svagheden, blikkets og ordenes overladelse til sig selv, den blide ned-sænkelse i graven, den frugtbare tilintetgørelse. Med fare for at blive selv-modsigende og ikke kunne give et eneste eksempel. Men jeg fornemmer, at det er dér, det intense liv findes, hvor det myldrer, hvor det vokser. Det fylder mig med skræk. Men sandt at sige har jeg ikke længere noget valg. Det er for sent at vende om nu. Når tingene én gang har vist sig for én, *som de virkelig er*, når de endelig har blottet deres kolde og kriblende skikkelse, kan man ikke længere glemme. Snæver, storslået, beskidt, grænseløs, kræftsyg, er verden, frygtelig og larmende, og samtidig afmålt og forfinet, er verden, forligelig og uforligelig med mennesket, sat på formel og sprængende enhver formel, let at afgrænse, let at blive vanvittig af, er verden, jorden, livet, træerne med deres små grene, fuglene, bladene, mudderkagerne, sumpene, de siddende tudser, de hvide bægre, moskitofluerne, er verden, de vildes hærskarer, det tykke blod, sort, bittert, skinnende, som tørrer til skorper og nærer de vilde dyr, er verden, lysets bevægelser og atomernes forskydninger, bombardementet fra solen og hullerne i rummet, det sorte, alt, absolut alt er der, alt slår ind over mig, alt former mig, nedgør mig, kaster mig med ansigtet til jorden, verden, rummets kolde afgrund, rummets grådige tragt, tidens enkeltheder, de biokemiske kredsløb, sygdommene, fødsel og død, er verden, skabelserne, skabelsernes ubønhørlige sfære, hvor intet nogensinde bringer noget til hvile, hvor intet nogensinde bliver stående ved sig selv, hvor der hverken er latter eller hævede våben, den absolut guddommelige og absolut sataniske kreds, hvor ingen nogen sinde giver svar på det uværdige spørgsmål: »Og hvad så? Hvad så mere? Og hvad så bagefter?«.

*

At være i live, er først og fremmest at kunne iagttage. For den, hvis liv er usikkert, er selve det at iagttage en handling. Det er det levende væsens første aktive nydelse. Det levende væsen kommer til verden. Verden er omkring det. Det er verden. Det ser den. Det iagttager den. Øjnene rykker, koordinerer deres bevægelser, fixerer genstandene. Formerne er til. Intet er ubevægeligt. Alt rykker, rykker, rykker afsindigt. Blikket giver verden sin bevægelse. Det former den. Det beføler hjørnerne, følger konturernes linier, kurver, kanter. Det slår sig ned, smager på farverne. Rød. Hvid. Blå. Blå igen, men nu mere dunkel. Grøn. En anden rød. En anden hvid. Ikke én farve er den samme. Alle bliver til og går atter i opløsning ved hvert nyt blik. Det gælder om ikke at vænne sig til. Det gælder om at forbløffes hver gang, ved hvert nyt syn.

DOUCE FRANCE

51

Enkeltheder, hele tiden flere enkeltheder. Jeg får aldrig nok af dem. Den hvide håndvask, hvor de to kobberhaner – dråbevis – har afsat to indigo spor. Forunderlige strømme indskrevet i fajancen! Jeg græder med jeres magiske blå, jeg skriger i denne paradifarve, jeg taler ikke længere, jeg siger intet mere, jeg ønsker intet andet end jer! Og de runde dråber falder, falder uophørligt på de blå pletter, og tilføjer hver dag endnu en uanselig brøkdal af endeløs farve.

Intet bevæger mig mere end de mikroskopiske størrelser. I dem når jeg den mest fuldkomne forsvinden. I dem ser jeg med den største nøjagtighed sandheden om det *faste* stofs natur blotlagt.

Denne sorte myre som kravler hen ad muren, mod et mål som den end ikke kan se. Seks ben. Det forreste og det bagerste par føler sig for og finder fodfæste. Men det er de to midterste ben, som virkelig arbejder. De padler af alle kræfter, stemmer imod med styrke, og kaster det lette og dog så tunge legeme fremad, en millimeter ad gangen. Fortabt, helt fortabt i denne ørken af stivnet maling, med dens talløse ujævnheder. Hvilken frygtelig kraft! Hvilket unævneligt had, hvilke evner, hvilken knude af vrede og stædighed, hård, så hård, at jeg selv får helt ondt indvendig, hvilken knude, som arbejder i dens indre, som snurrer i denne skal, og driver det blinde og usle kræ frem mod det uendelige, mod sin død, som følge af udmattelse eller ved knusning under en tøffelsåls sorte stenskred?

Jeg er bange. Jeg frygter den. Stillet over for dens sorte hoved med de skælvende følehorn, føler jeg, at jeg allerede er besejret. Hvorfor, hvorfor er jeg kommet til at kende afslutningen? Af svaghed. Af åndeligt forræderi. Af forstandens højere dumhed. Hvad adskiller min nat fra myrens? Jeg har ikke længere nogen ret til at klage. Hvad jeg ved, er uden betydning. Jeg befinder mig i den samme ørken. Også jeg kravler rundt uden at kende de virkelige uhyrer. Jeg gør modstand. Jeg kæmper. Jeg æder de andre arter. Mit legeme er sejrherre hvert eneste sekund. Hvorfor skulle min ånd føle sig besejret? Døden er hæslig. Den er ingen hvile. Den er fjenden. Nuvel, jeg vil kæmpe imod den. Sammen med alle andre, sammen med myren som kryber på den gule mur, vil jeg få glemslens kødædende ånder til at vige. Jeg vil være hård og metodisk. Jeg vil iagttage.

*

Al litteratur er kun en pastische af anden litteratur. Men hvor når man hen, hvis man følger denne kæde tilbage i tiden? Til hvilke glemte værker, hvilke sange og legender fra de første menneskers tid? Kontinuiteten er altomfattende. Intet formår at bryde den. Alt er genklang. Stillet over for en bestandighed af en sådan styrke, synes selve idéen om fortid, nutid eller fremtid en smule latterlig. Det sande begreb for det menneskelige, det som i sidste ende kommer nærmest til det umiddelbart fattelige ved livet, er evigheden. Tin-

k af dem. Den
to indigo spor.
jeres magiske
jeg siger intet
falder, falder
anselig brøkdæl

om når jeg den
se nøjagtighed

den end ikke
for og finder
r. De padler af
dog så tunge
i denne ørken
ygtelig kraft!
og stædighed,
i knude, som
blinde og usle
følelse eller ved

oved med de
ør, hvorfor er
fjendskab. Af
'Jeg har ikke
Jeg befinder
de virkelige
r. Mit legeme
sig besejret?
og vil kæmpe
ryber på den
til være hård

år man hen,
rker, hvilke
er altomfat-
en bestan-
r fremtid en
sidste ende
heden. Tin-

genes, de levende væseners, ja selv idéernes bestandighed er ubestridelig. Ligesom der findes instinkter, handlinger som nedarves, således findes der ord. Kan man overhovedet tale om udvikling her? Skærpes en tanke fra et individ til et andet, fra et århundrede til et andet? Den forandrer sig, det lader sig ikke nægte, den tilpasser sig. Men udvikler den sig? Den lever, ganske enkelt, i overensstemmelse med en fast og dog uforudsigelig cyklus. Den lever. Den har sit liv. Evigheden er en sælsom størrelse, som er vanskelig overhovedet at fatte. Bestående af fuldstændigt modstillede enkelte individer, som dog samtidig hænger sammen i den cellulære nat. En mærkelig sfære, som alle ting higer imod, men hvor samtidig opsplittetheden er fortvivlende. Jeg er mig. De andre er de andre. Man har gjort mig til mig. Jeg tænker kun med disse brudstykker, som synes så sande: tiden, rummet, virkeligheden, farverne. Men sandheden, den eneste sandhed, er det evige, det grænseløse, det absolute, det *usynlige*.

Den store skønhed ved religionen er, at den har givet hver af os en SJÆL. Det gør ingen forskel, hvem der bærer den i sig, eller med hvilken moralsk handle måde, forstand eller følsomhed. Sjælens bærer kan være hæslig eller smuk, rig eller fattig, helgen eller hedning. Det har altsammen ingen betydning. Den pågældende har en SJÆL. Et sælsomt, skjult nærvær, en mystisk skygge, som er indflydt kroppen, som lever bag ansigtet og øjnene, usynligt. Et skær af agtværdighed, et tegn på menneskeslægtens anerkendelse, et tegn på Gud til stede i hver enkelt. Tåberne er og bliver tåber; men de har alle en SJÆL. Slagteren med tyrenakken, ministeren, det umælende barn; alle har de en SJÆL. Hvilken sandhed ligger til grund for dette mysterium? Hvordan forholder det sig med denne usynlige og uerkendelige sjæl, som intet har at gøre med rigdom, skønhed eller forstand? Hvad er det for en urokelig størrelse, som bor i alle mennesker, og som gør dem til netop dem, de er? Denne ånd uden farve og form, som har listet sig ind i det kødelige hylster, som er bærer af en sådan værdighed, og SOM GØR MENNESKET TRAGISK?

Den uimodståelige kraft som er i dig, denne kraft til glæde eller grusomhed, som driver dig, som gør dig levende, mægtig, grådig, svag eller hungrende. Denne kraft som udgår fra dig, føleligt, fra hver en del af din krop, og som løber sammen og danner dette uforklarlige strålebundt. Hvad er denne kraft? Hvad skal man kalde den? Når alt kommer til alt, behøver vi ikke at kalde den noget. Den er der, den virker. Den giver det levende væsen en retning, den er alt på én gang: følelse, fornuft, kærlighed, instinkt, evner. Kæmp ikke imod den. Følg dens retning. Den er mit livs drivkraft, tegnet der hæver det ud fra intetheden, mit nærværs nærvær. En kærlighed uden genstand, rasen, forstand, som gør alle andre lidenskaber, overbevisninger og ræsonnementer til blotte luner! Artens dybe kraft, indskrevet i selve min kerne, som blæser mig op, hæver mig, får mig til at gå, som får mit hjerte til at slå og mit mellemgulv til at bevæge sig. En nøgen kraft, som ikke tillader nogen vaklen. Det er den, jeg gerne ville forstå til bunds; det er den, jeg gerne

ville fatte, om så blot for et sekund. Det synes mig som om alle andre bekymringer dermed med ét slag ville være ude af verden, og at der ikke på hele jorden, således omsider gjort fri af skyggen, ville være andet tilbage end mig, helt og fuldt, sejrherre, mig alene med denne min kraft.

Og dog lader det sig ikke nægte, at trods al sin spænding, trods den vej, den allerede har aftegnet og som jeg må følge, trods dens frydefulde tvang, så fører denne kraft *ingen steder hen*. Den er grundløs. Det er muligt, at alt hænger sammen, organiseret af tilfældighederne, konstrueret for at få mig til at holde ud; alligevel har denne vej ingen dimension. Jeg går, men jeg går ingen steder hen. Hvordan skulle man tegne dette? Jeg ville ønske, jeg kunne fremkalde billedet af en pil, som ingen pil var, som ikke pegede på noget, som ikke angav noget mål. Fremtid, javel, men intet indtræffer nogensinde. En slags uendelig sol, med stråler udbredt i alle retninger. Et udgangspunkt, men intet ud over dette punkt. Ingen ankomst. Ingen havn. Stjerne. En sort streg tegnet med en fed blyant på et hvidt stykke papir, hvis blotte fremadskriden er sig selv nok og på én gang rummer motiv, forløb og afslutning. Som alle andre sandheder lader heller ikke denne sig udsige. Den er indeholdt i sin skal, lukket om sig selv. Og verden er opfyldt af den. Den fører ingen vegne hen. Den slynger mig ud, gør mig til bevægelse, og holder mig samtidig fast. Som lynet der glimter på den sorte himmel og i ét forunderligt øjeblik viser sin blændende banes evighed, i fuldkommen ubevægelighed, som intet har frembragt og intet vil kunne udslette.

Som lynet der bringer tiden til ophør.

NÆRVÆRET.

*

Alt er rytme. At forstå skønheden er at nå dertil, hvor ens egen rytme falder sammen med naturens. Enhver ting, ethvert levende væsen har sin egen melodi, rummer sin egen sang. Man må være i samklang med denne, til man bliver ét med den. Og det kan ikke være den individuelle forstands værk, men må være den universelle forstands. At nå de andre, kaste sig ud i dem, *vende tilbage* i dem; det er et spørgsmål om mime. Først at være sig selv og erkende sig selv, derpå imitere det, som omgiver os.

Rytmen er ikke nødvendigvis at finde i kulturen; at vende tilbage til verden betyder ikke at vende tilbage til det primitive; den verden som mennesket selv har skabt, er lige så vel »naturen«: køleskabene, bilerne, flyvemaskinerne, broerne og motorvejene, betonbyggerierne er ikke kun indretninger, er ikke kun spejle. De er levende, de har deres egen form for existens, de afgiver såvel som de modtager. Floderne, skovene, bjergkæderne står ikke højere end dem. På den jord, som findes, behøver menneskenes opfindelser ikke at blive opfundet. De er en del af det universelle mønster. Måske står det endnu tilbage at opdage byernes og maskinernes rytme; den har allerede

gjort sig
Udenfor

Men det
isoleret,
med for
som frig
sen, for
fødes, l
genopre
kakofor

Det ma
til den
i tegn,
erfarin
denne

Hvad c
af synt
naturl
verder
verder
sig: de
har st
hver s
hed. I
man l
have

Der c
inger
seku
exist

Det
bevæ
brin
hos
påge
neto
mus
opfa
mig

DOU

om alle andre
at der ikke på
det tilbage end

ls den vej, den
ulde tvang, så
muligt, at alt
t for at få mig
ir, men jeg går
ske, jeg kunne
på noget, som
ogensinde. En
udgangspunkt,
jerne. En sort
blotte fremad-
slutning. Som
er indeholdt i
en fører ingen
mig samtidig
derligt øjeblik
aed, som intet

i rytme falder
har sin egen
lenne, til man
ds værk, men
i dem, vende
ve sig selv og

age til verden
m mennesket
, flyvemaski-
indretninger,
existens, de
rne står ikke
s opfindelser
. Måske står
i har allerede

gjort sig fri af menneskenes ånd og den funktionelle tanke; den er udenfor.
Udenfor.

Men dette vedrører ikke kun samfundet. Det er også den enkeltes søgen, isoleret, og dog forholdende sig. Det er ethvert levende væsens hele indsats, med forstand og instinkt, som forbinder, som oplærer, men aldrig tæmmer, som frigør. Måske er det den eneste virkeligt moralske indsats, for overlevelsen, for kampen. Den indsats, som bryder med ligegyldigheden, som lader fødes, lader leve, lader dø. At forstå rytmerne. At tale om verden, i dag. At genoprette forbindelsen med den extatiske jord. Ud af den tilsyneladende kakofoni at lade den blide og stærke musik stå frem.

*

Det man må gøre for virkelig at trænge ind i skriftens mysterium, er at skrive til den yderste grænse af sin formåen. At tænke, og at fæstne denne tanke i tegn, uden ophør, til man segner, sovende, bevidstløs, eller død. Denne erfaring er det nærmeste man kan komme den afgørende prøve. Hinsides denne ville der kun være tavsheden tilbage.

Hvad det kommer an på, er i hvert fald ikke at have et system. Hvem har glæde af synteser? Her har enhver sit system. Man danner det med alderen, ganske naturligt: hver sit panser, hver sin skal. Det drejer sig ikke om en forståelse af verden, men om en måde at beskytte sig, en måde *ikke* at forstå. Den vilde, verdensmanden, digteren, lægen, luderen; alle har de deres system. Det forstår sig: det er voksne mennesker, de er erfarne, de har dannet sig deres historie. De har standset deres bevægelse mod de andre og mod verden; de har påtaget sig hver sin hud. Denne hud stikker ikke dybt. Det er ikke nogen indre nødvendighed. Det er snarere et middel til overvindelse end til overbevisning. Det er hvad man kalder profession. Penge. Familie. Moral. Det er kun endnu en måde at have navn, adresse, stilling, signalement.

Der er ingen grund til at planlægge et helt livsforløb. En helhed siger ingenting; det er enkeltheden, der tæller. Et enkelt sekund af et liv; men et sekund så rigt på fortid og fremtid, at det siger alt, hvad der skal siges om existensen.

Det jeg søger i hvert enkelt menneske, er en drift, en jævn og smidig bevægelse, som bringer det i overensstemmelse med tiden og med verden. Da bringer jeg mig selv i samklang med den anden, lytter, observerer, er gæst hos den anden. Til den ende behøver jeg ikke at beskæftige mig med den pågældendes idéer. Hvad jeg søger, er en struktur, som er udtrykket for netop *dennes* sandhed. Et skelet er ikke nok. Enhver har sin melodi, sin musikalske tone, som man ikke kan høre, men nok erkende. I forsøget på at opfatte den må jeg også afstemme mit eget instrument. Filosofi interesserer mig ikke, hvis den ikke også i et eller andet omfang er en bøn.

En bøn til hvad? Imod hvilket hinsidigt er blikket vendt? Hvad, hvem gælder disse tavsheder, disse udtalte sætninger? Man må genfinde deres sammenhæng, deres modsætninger, deres opstilling, deres sammenbrud, deres *genkomst*. Når alt kommer til alt, er et levende væsen ikke så indviklet; på sin vis er det blot et enkelt sekund, et enkelt mangfoldigt, fuldkomment, umisteligt sekund.

Konfrontationerne, fortvivlelsen eller angsten bliver aldrig stærkere end sammenhængen og overlevelsessevnen. Det er fordi der er usynlige bånd, en viskositet i den organiserede existens, noget som ligger til grund for alting og som er det eneste afgørende. De sublimе udtryk for ånden, de (formodet) herskende begreber og idéer keder mig; der findes andre udtryk, andre opfattelser, andre idéer, som er tusind gange vigtigere. F.ex. det som mennesket har gjort som art gennem hundrede tusind år og ikke blot i ti. De grunde, som holder menneskeånden sammen, dens dybe, væsentlige årsager, som må have meget til fælles med en kirtelsekretion. Man tager ikke livet af sig, fordi tilværelsen er meningsløs, eller fordi man er blevet forladt. Disse forklaringer kommer først bagefter; det er blot alibier for ødelæggelse og ubalance. Man bliver ikke gal af fortvivlelse. Men når livets store flod med ét er tørret ud, når den ukendte udsondring, som gav næring til samtlige tanker, når denne rytme, dette blod, denne blide indre modstandskraft er ophørt, da og kun da må mennesket dø.

De virkelige lidelser kommer ikke fra erkendelige områder; det er grunden til, at sproget aldrig har kunnet udtrykke dem. De finder sted så dybt, så dybt i vor grund, at vi aldrig opdager, hvad det er, som er gået i stykker. Når vi forsøger at udtrykke dette, er det kun virkninger, kun ekkoer, som vi hænger vore ord op på. Og uden at kende det, som kæmper i selve vort hjerte, har vi alligevel næppe overstået sammenbruddet, før vi af ruinerne vil opføre nye overdådige, effektive, himmelstræbende bygningsværker. Og for bedre at kunne betragte de svimlende spir, ser vi ikke soklerne. Vores skrøbelighed er abstrakt. Men hvilken klippe er vore fundamenter! Hvilken uigennemtrængelig tæthed, hvilken styrke og hvilken orden i åndens første rørelser, hvor tanken endnu ikke er løsrevet fra organet, som et føleligt tegn der endnu ikke er blevet læst, men snart vil blive det.

*

Mit hjerte er utvivlsomt det af mine organer, som foruroliger mig mest. Jeg undrer mig ofte over, hvorledes det kan blive ved at slå, denne lille muskel af form som en lukket pakke. Hvorfor holder det aldrig op? Hvad er det for en kraft, der får det til at skælve på denne måde, i kadence, regelmæssigt, og dermed sende sin strøm af rødt blod ud i hvert et hjørne af min krop? Der er noget på færde i dets fibre, en umærkelig elektrisk bølge, som pludseligt gennemløber det og får det til at tage et hop. Og dog styrer jeg det ikke. Jeg mærker det end ikke. Det kunne forsvinde eller ophøre med at bevæge sig;

jeg ville
gelighe
jeg har
mer jeg
overdø
jeg følt
slag fr

Det er
som u
denne
er et s

Denne
det va
havde
bragt
smag
kan o
er et
verde
omfa
lever
ud ti
abso

Uc
tek

Do

d, hvem gælder deres sammenrud, deres *genadviklet*; på sin nment, umiste-

g stærkere end ynlige bånd, en grund for alting i, de (formodet) udtryk, andre . det som menke blot i ti. De entlige årsager, ager ikke livet t forladt. Disse ddelæggelse og store flod med ng til samtlige standskraft er

let er grunden så dybt, så dybt tykker. Når vi som vi hænger ort hjerte, har e vil opføre nye g for bedre at s skrøbelighed en uigennemørste rørelser, egn der endnu

mig mest. Jeg e lille muskel vad er det for regelmæssigt, nin krop? Der om pludseligt det ikke. Jeg t bevæge sig;

DOUCE FRANCE

jeg ville ikke bemærke det. Bevægelsen er blevet en vane, og først ubevægeligheden ville kalde smerten frem igen. Kun hvis jeg har løbet, eller hvis jeg har følt skræk, mærker jeg denne underlige indre dirren, måske fornemmer jeg endog disse små sammentrækninger, midt i mit bryst. Vanen har overdøvet smerten. Hvor ville jeg gerne kunne huske disse første sansninger, jeg følte, da jeg lå sammenkrøbet i mit oceaniske karbad og de første stødvise slag fra denne muskel satte i gang med at slå i mørket.

Det er måske også derfra, at denne følelse af dump, urolig vibreren stammer, som undertiden gennemløber alle mine celler som en næsten umærkelig uro, denne vibreren fra dybet som når helt op til broen og som signalerer, at jeg er et skib med turbinerne kørende.

Denne mærkelige, svimlende sammenhæng i mit organiske liv! Hvordan kan det være, at jeg med mine millioner af legemer føler det, som om jeg kun havde ét? Hvad fører mig således bag lyset? Er det sproget, som har frembragt min verden med sit bindemiddel? Jeg ser. Jeg hører. Jeg lugter. Jeg smager. Jeg føler. Hvor er den stiplede linie? Der må dog være ting, som jeg kan opfatte adskilt, enkeltheder, adskillelser, som ville vidne om, at jeg ikke er et éncellet væsen. Der må dog være en måde at genopdage den vej, som verden baner gennem min krop. Er enhver del af min krop, som ikke er omfattet af min bevidsthed, dermed død? Nej. Den lever sit eget ydre liv. Den lever. Hvordan skal jeg bære mig ad for at nå ud til den, og fra den videre ud til verden, uden at vække den tåbelige vagthund for min tanke, som absolut vil, at jeg skal være mig?

Oversat af Kasper Nefer Olsen

Uddrag af essayet Écrire fra L'Extase Matérielles, 1967. * angiver klip i teksten. Redaktion: Marianne Stidsen.

DOUCE FRANCE